

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gold. 40 kr., za pol leta 1 gold. 70 kr., za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold. 10 kr., za četrt leta 1 gold. 10 kr.

V Ljubljani 19. januarija 1887.

Obsseg: Vzorna kipelna in vinska klet. — Izpeljevanje in raztroševanje gnoja po zimi. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Gospodarske novice. — Vprašanja in odgovori. — Zemlje- in narodopisni obrazi. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Vzorna kipelna in vinska klet.

(Po spisu, ki ga je izdala c. kr. kmetijska družba na Dunaji in katerega je sestavil Julij Jablanczy, potovalni učitelj za vinarstvo na Dolenjeavstrijskem.)

Dobra kipelna in vinska klet sta važna pogoja za prirejanje dobrega vina. Izvzemši vipavske, kraške in goriške vinogradnike imajo vsi drugi naši slovenski vinogradniki svoje kleti precej pri vinogradu in oddaljene od vasi, oziroma od doma. Te kleti, „zidanice“ imenovane, pa z malimi izjemami ne zadostujejo; po zimi so premrzle, poleti pa pregorke. Kot kipelne kleti so še za rabo, kot vinske kleti pa niso za nič, ker vsaka vremenska sprememba takoj vpliva na vino, ki je v njih shranjeno. V naslednjem podamo popis, v prilogi pa načrt vzorne kipelne in vinske kleti, kateri načrt je sestavil in popisal, kakor smo že v nadpisu povedali, Julij Jablanczy.

Vse nedostatke pri prirejevanji vina, koje pro-
vzroči slaba klet, odpraviti je mogoče, ako zidamo ali prezidamo klet po vzornem načrtu, ki je temu listu pridejan.

Pod. V. priloge je temeljni načrt kipelne vinske kleti. Tla kipelne kleti *g*, *i* so nekoliko nižja kot cesta pred kletjo. Prostor *g* je za stiskalnico (prešo), v katerega je železna stiskalnica *h* postavljena, ali pa tudi kar navadna domača. Prostor *i*, ki je od stiskalničnega prostora ločen z zidom, ki je pol opeke debel, je prava kipelna klet. Ta prostor je določen za kipe-
penje vina ter gre va-nj 50 do 100 hektol. vina.

V kipelno klet je postavljena majhna železna pečica *j*, ki je z zidanim plaščem obdana, da preveč ne žarí. Ob mrzlem vremenu za časa trgatve hitro zgrejemo kipelno klet do primerne toplote na 15 do

16° C., katera toplota je neobhodno potrebna, da mošt dobro in hitro pokipi (povré). Kipelno klet greti o mrzlem vremenu za časa kipe-
penja posebno priporočamo Dolenjcem in Štajercem.

Za zračenje kipelne kleti služita odduška (pod. V, *o*, *o*), katera je mogoče po potrebi zapirati in odpirati. Zračenje je potrebno, da se odstrani ogljikova kislina (dušljiv zrak), ki se dela pri kipe-
nju. Ravno temu namenu služi tudi oddušek *k*, v steni tikoma dimnika imenovane peči. Uhod v ta oddušek je 20 centimetrov nad tlami kipelne kleti, ogljikovo kislino pa odvoduje skozi ta oddušek streho.

Prepih skozi ta oddušnik je močnejši, ker je tikoma gorkega dimnika, kajti zgreti zrak je lažji, gré hitro na kvišku in potegne za seboj ogljikovo kislino.

l, *l* (pod. V.) ste okni v čelu poslopja (pod. II.), skozi kateri dobijo prostor za stiskalnico in kipelna klet svojo luč. Odprtine v zidu stiskalničnega prostora *o'*, *o'* so tudi oddušniki.

Pod. I. je kipelna klet risana v počeznem preseku. Ako je mlado vino v glavnem dokipelo, potoči se v klet *q* (pod. V.), ki je prava vinska klet. To delo se dá s *x* srkalnico (pumpo) in s primernimi kavčukovimi cevmi najhitreje izvršiti. Gledati moramo, da pride mlado vino pri pretakanji dovelj v dotiko z zrakom, ker se potem hitro čisti. Zato naj pa vino poprej teče skoz pipo v podstavljeno posodo in iz te posode pretakamo ga v vinsko klet.

Oprava vinske kleti je sledeča: Vrata (pod IV in V., *p*) ločijo kipelno klet od vinske, zato pa je v zadnji enakomerna toplota (11 do 13° C.). Skušnja uči, da premenjava toplote ovira godenje vina ter slabi njegovo kakovost.

Načrt kaže, da je klet tako prirejena, da stoji na vsaki strani vrsta sodov, po sredi je pa širok

hodnik. Tako klet mogoče je z enim pogledom pregledati; vsa kletarska opravila, kakor pretakanje, polnenje in čiščenje sodov je lahko v nji izvrševati.

Tla kleti so tlakana z opeko ali s kamnitimi ploščami. Opeka je boljša, rabiti je pa pri tlakanji cement. Hodnik po sredi naj je nekoliko izbuhnen, to je, sedlan, da se vsa mokrota lahko odteče. Tak tlak se lahko izplakne ter klet sploh lepa in snažna obdrži.

Za zračenje kleti služi ne preozek oddušnik (pod. IV. in V. r), ki je narejen ali iz desk ali pa še bolje iz lončenih cevi.

Klet je razsvetliti s petrolejno svetilnico, ki je obešena na stropu (pod. V., t), ne pa z lojeno svečo, katera vse ponesnaži.

Pod. IV. je kipelna in vinska klet risana po preseku *c d.*

Vsa vrata narejena so na dva stežaja, zato, da je delo, posebno pa prenašanje posode olajšano. Kdor se stroškov ne boji, naj pa vrata na tir naredi, ker taka se kar na stran potisnejo in ob steni nič prostora ne vzamejo.

Iz vzornega načrta je razvidno, da je vse zidovje iz opeke. Vinska klet je obokana. Streha križa je pa z opeko.

Pri sestavi tega vzornega načrta gledalo se je na razmere malega in srednjega posestnika. Cel načrt je pa tako prirejen, da je mogoče sedanje kleti po njem prezidati. Tam, kjer imajo navado, vinsko klet imeti pod kipelno ali pa pod hišo, lahko gledé na ta običaj načrt tako spremené. Vinska klet v tem vzornem načrtu je prostorna za 200 do 230 hektolitrov vina. Kedor pa svoje vino precej v prvem letu prodaja, pa vinsko klet za tretjino ali polovico lahko manjšo naredi.

Prav toplo priporočamo, ob priliki delati po tem vzornem načrtu, posebno bi pa vsaj jedno napravo priporočali, to je, na Dolenjskem in Štajerskem prepotrebno peč v kipelni kleti. To bi bil velik napredek v kletarstvu.

Ne zamolčimo, da so stroški takega zidanja precejšnji, a tudi živinorejec mora imeti primerne stavbe, ako hoče umno rediti živino. Prvi korak k izboljšanju našega vinarstva je umno ravnanje z vinom v kleti, k temu je pa treba primerno vrejene kleti.

Izpeljavanje in raztroševanje gnoja po zimi.

Spisal V. Rohrmann.

Marljivi poljedelec ne drži rok križem v zimskem času, marveč skrbi za prihodnost in se vestno

pripravlja na spomlad, ki ga pričakuje z obilnim delom.

Da si zljajša poljedelec spomladansko pripravlanje in obdelovanje polja za setev, si z največjo koristjo svoje njive, na katerih ne prideluje ozimne, še pred zimo, toraj uže v jeseni preorje in pusti v surovih brazdah prezimiti; se nadalje preskrbi v zimskem času s potrebnimi in dobrimi semeni; si pripravi in uredi potrebno poljsko in drugo orodje.

Ravno tako mora biti pa tudi skrb umnega poljedelca v tem času, da zvozi hlevski gnoj, ko je na gnojišču dozorel in postal godán, na svoje njive, katere mora za jaríno, korenstvo itd. pognojiti in katere do sedaj ni mogel, ker je bila jesen morda prekratka ali vreme neugodno, ali ker ni imel gnoja ali je bil obložen z drugim, bolj nujnim delom.

Na take njive je dobro gnoj po zimi voziti, ko nimamo družega dela. S tem si zljajšamo izdatno pomladansko setev in izkoristimo bolje krmo, ker nam živina dela.

Vprašanje le nastane: „kako pa naj ravnamo z gnojem na polji po zimi, da se ga nam nič ne zgubi?“

Če je zima snežena in je dober senivec, naj se ne zamudi ugodne prilike in gnoj na polje v velike kupe navozi, ki se s zemljo pokrijejo, da ne zgubava gnoj svoje moči ali redilnosti. Ti kupi gnoja se potem na spomlad, predno se njiva za setev orje, v manjše kupice razpeljejo, gnoj dobro in enakomerno raztrosi in podorje.

Če pa polja ne pokriva snežena odeja ali vsaj nobena posebna in je zemlja zmrznjena, se lahko gnoj tudi takoj in ob enem — in to še posebno na preoranem polji — v male kupice razvozi in takoj lepo enakomerno raztrosi.

Le, kjer polje preveč visi, zgubi lahko precej redilnosti tako raztrošen gnoj s tem, da ga izpere močna deževna voda, ki se odteka. Ravno tako bi ne bilo svetovati, gnoj na njivali, ki so preraščena s pirnico (tudi perenka ali raba) in so zelo mokrotna, pozimi razpeljavati in raztrositi, ker bi se že tako prenadležna in škodljiva pirnica še bolj zaplodila in množila. Tudi snežena voda bi znala škodovati, če smo gnoj po strnišču, toraj do nerazoranem polji raztrosili in to tem bolj, čem bolj viseča je lega polja, čem lažje bi se toraj odplavile gnojilne tvarine. Sicer pa na surove brazde pri zmrznjeni zemlji in ravnem polji v zimskem času raztrošen gnoj ne trpi znatne škode.

Najbolj pametno in vspešno toraj ravnamo, če gnoj po zimi le na uže v jeseni preorano polje, toraj na surove brazde izvozimo, raztrosimo, in kakor hitro mogoče v zgodnji spomladi podorjemo.

Tako gnojenje je priporočljivo, če nam na pr. ni bilo mogoče v jeseni gnoja za krompir podorati. Prav je, da mi na tako polje, katero smo pa na